

YE QIUYUE

A magyarországi kínai nyelvoktatás története és jelenlegi helyzete

1. Előszó

Magyarországon a kínai nyelvoktatás a múlt század ötvenes éveiben vette kezdetét. A 80-as és a 90-es években a kínai gazdaság ugrásszerű növekedését és a kínai emigránsok nagyszámú megjelenését követően Magyarországon hirtelen megnőtt a kínai nyelv iránti érdeklődés. Az új évezredbe lépve, a Kína és Magyarország közötti gazdasági, kereskedelmi és kulturális kapcsolatok szorosabbá válásának köszönhetően és a két ország kormányának ösztönzésére, a kínai nyelvoktatás a tanulók számának és az oktatás minőségének tekintetében egyaránt átfogó fejlődésen ment keresztül.¹ 2013-ban Kína megfogalmazta az „Egy övezet, egy út” (*Yi Dai Yi Lu* 一帶一路) kezdeményezést. Magyarország 2015. június 6-án írta alá az „Egy övezet, egy út” együttműködési szándéknyilatkozatot, és ezzel első lett az európai országok sorában, amelyek elkötelezték magukat a Kína által javasolt kezdeményezés mellett. Az alapok kiépítése, a termelés, a kereskedelem stb. terén egyaránt kinyilvánította részvételi szándékát a hathatós együttműködésben.² Az „Egy övezet, egy út” kezdeményezés felgyorsítja Kína „nyugati nyitását”, Magyarország pedig elkötelezte magát a „keleti nyitás” mellett, és olyan együttműködő partnerország lett, amelyre Kína kiemelt figyelmet fordít. Az „Egy övezet, egy út” kezdeményezés és a két ország közti együttműködés szorosabbá válásának következtében ismét tetőzött Magyarországon a kínainyelv-tanulás iránti lelkesedés. 2013. április 18. és 2017. március 31. között zajlott Magyarországon az államkötvényes bevándorlási program, amely több ezer kínai családot vonzott az országba, akiknek többsége a fővárosban, Budapesten telepedett le. Mivel a kínai bevándorlók a társadalom valamennyi területén (például oktatási rendszer, üzleti szféra) jelen vannak, a bevándorlók új hulláma, bizonyos mértékben szintén ösztönzően hatott a kínainyelv-tudás iránti keresletre.

Magyarországon a kínainyelv-oktatás a felsőoktatásban kezdődött, a sinológia területén. A 80-as évek elején, országszerte alig tucatnyi hallgató tanulta

¹ Qian–Wang 2010: 45-46.

² Az „Egy övezet, egy út” kínai honlapja.

a kínai nyelvet,³ mára azonban az állami oktatás részévé vált, az általános és középiskolákban, valamint az egyetemi oktatásban egyaránt jelen van. Ha csak Budapestet vesszük példának, ahol a népességszám kétmilliónál kevesebb, a kínai nyelvi kurzusoknak jelenleg több ezer regisztrált hallgatója van. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen és a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen működnek Kínai Tanszékek, ezen kívül, a Külkereskedelmi Főiskolán, a Tan Kapuja Buddhista Főiskolán, a Corvinus Egyetemen, az Orvostudományi Egyetemen, a Nemzetvédelmi Egyetemen és más felsőoktatási intézményekben is felvehetők kínai nyelvi kurzusok. A budapesti székhelyű ELTE Konfuciusz Intézetén kívül megalakult a Szegedi Tudományegyetem Konfuciusz Intézete, a Miskolci Egyetem Konfuciusz Intézete, a Pécsi Tudományegyetem Hagyományos Kínai Orvoslás Konfuciusz Intézete, továbbá nemrég megnyílt a Debreceni Egyetem Konfuciusz Intézete. Ezen felül két Konfuciusz Tanterem is működik, az egyik a Kínai–Magyar Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolában, a másik a Kecskeméti Bolyai János Gimnáziumban. A 2004-ben megalapított Kínai–Magyar Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola az egyetlen olyan általános iskola Magyarországon, ahol a kínai nyelv a kötelező tanterv része, továbbá az Európai Unió egyetlen olyan állami alapítású, két tanítási nyelvű iskolája, ahol az adott ország nyelve mellett a másik tanítási nyelv a kínai. Az iskola mérföldkönek számít abban a folyamatban, amelynek során a kínai nyelv beépült a magyar általános iskolai oktatási rendszerbe.

A magyarországi kínai nyelvoktatás helyzetét korábban bemutatták: Mei Lichong (1990), Hamar Imre (2009), Qian Yeping és Wang Honglin (2010), Zeng Xi (2011)⁴ stb. Ezek a tanulmányok kiválóan összefoglalják a magyarországi kínainyelv-oktatás történetét és fejlődését. Az elmúlt tíz évet, azaz a 2010 utáni kínainyelv-oktatást bemutató lap azonban üres még, holott az utóbbi évtizedben fejlődött a kínai nyelv oktatása a leggyorsabb ütemben. A hiány pótlására tehát nagy szükség van. A jelen tanulmány, a már meglévő írások alapján igyekszik teljes körű, átfogó bemutatást és elemzést nyújtani a magyarországi kínainyelv-oktatás helyzetéről. Célkitűzés a magyarországi kínainyelv-oktatás fejlődési útvonalaik világos felvázolása. Reményeim szerint a jelen tanulmány hasznos és átfogó kiegészítést kínál a különböző országokra fókuszáló kínainyelv-oktatás történetének és jelenlegi helyzetének a kutatásához.

³ Mei 1990: 127–128.

⁴ Zeng 2011.

2. A magyarországi kínainyelv-oktatás általános helyzete

Ahogy a fentiekben szó volt róla, Magyarországon jelenleg három egyetemen működik Kínai Tanszék: az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, valamint a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karán. Világosan látszik, hogy a magyarországi kínainyelv-oktatásban mindig is kulcsfontosságú szerepet játszott az Eötvös Loránd Tudományegyetem. Mivel az ELTE Kínai Tanszéke büszkélkedik a legrégebbi hagyományokkal és a legtöbb hallgatóval, ez képezi kutatásom tárgyát. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kínai Tanszéke 2012-ben alakult meg az ELTE Kínai Tanszékének támogatásával, és indított BA- és MA-szintű képzéseket. A 2019. év őszi félévében összesen 85 hallgatója volt, ebből a BA első évfolyamán 15 fő, a második évfolyamán 20 fő, a harmadik évfolyamán pedig 15 fő tanult. Az MA-képzés első évfolyamán 15 fő, második évfolyamán pedig 20 fő tanult.⁵ Történeti szerepére való tekintettel a következőkben csak az ELTE Kínai Tanszékének tantervével foglalkozom részletesen.

Magyarországon jelenleg öt Konfuciusz Intézet működik. Bár mindegyiknek megvannak a maga sajátosságai, mivel az ELTE Konfuciusz Intézet alakult meg a legkorábban, továbbá mivel az intézet világviszonylatban is kiemelkedő eredményeket ért el, ezért az ELTE Konfuciusz Intézetre összpontosítva mutatom be a kínainyelv-oktatás sajátosságait.

2.1. Az ELTE Kínai Tanszék

2.1.1. A sinológia története az ELTE Kínai Tanszékén

Magyarországon a kínainyelv-oktatás története az 1923-as évig vezethető vissza. 1923-ban, a Kelet-ázsiai Intézet megalakulását követően vette kezdetét az ELTE-n (abban az időben Pázmány Péter Tudományegyetem) a kínai nyelv és kultúra oktatása.⁶ Az intézet első vezetője Pröhle Vilmos (1900–1975) professzor turkológus, valamint a kínai és a japán nyelv szakértője volt. Pröhle professzor nyugdíjazását követően (1942) a Kelet-ázsiai Tanszék vezetésének feladatát a Belső-ázsiai Tanszék vezetője, Ligeti Lajos (1902–1987) vállalta fel. Ligeti Lajos a világhírű párizsi sinológus, Paul Pelliot tanítványaként óriási szerepet játszott a magyarországi kínainyelv-oktatás elindításában. Habár fő kutatási területe Belső-Ázsia volt, őt tekintjük a magyar sinológia tényleges

⁵ Salát Gergely, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kínai Tanszék vezetőjének szíves közlése alapján.

⁶ Hamar 2014: 13.

megalapítójának. Ő honosította meg Magyarországon a Párizsban elsajátított és a filozófia területén alkalmazott, magas szintű kutatási módszereket.

A Kínai Népköztársaság 1949-es megalapítását követően a sinológiai kutatások jelentősége látványosan megnövekedett. A sinológia kiemelt szerepére mutat rá az oktatási és kutatási központ új elnevezése, a Kínai és Kelet-ázsiai Tanszék, amely feladatául kapta a kínai, japán, koreai és vietnámi nyelvek és kultúrák oktatását és kutatását. Az ötvenes években megerősödtek a Kína és Magyarország közötti politikai kapcsolatok, és új lendületet adtak a kultúra és az oktatás területén megvalósuló együttműködésnek. Néhány fiatal kutató lehetőséget nyert arra (azaz pontosabban fogalmazva feladatául kapta), hogy Kínában több éven át tanulja a nyelvet, valamint Kína történelmét és irodalmát. A diplomaszerezést követően néhányan a Magyarországi Kínai Nagykövetségen kaptak munkát. Közülük került ki a magyar tudósok első olyan nemzedéke, akik tudtak kínai nyelven kommunikálni. Öröndetes körülmény, hogy a Kínában tanult fiatal magyar tudósok első nemzedéke a politikai karrier helyett a tudományos kutatást választotta feladatául.

Az 50-es években a kínai nyelv oktatása igen szűk körben zajlott, az egyetemi hallgatók száma a tíz főt sem érte el. Az 50-es évek végétől a 60-as évek elejéig bizonyos mértékű növekedés volt tapasztalható. A 80-as évektől kezdődően, a társadalmi igényeknek való megfelelés jegyében, az ELTE egyre nagyobb hangsúlyt helyezett a modern kínai nyelv oktatására. 1984-től kezdődően minden évben egy vagy két, kiemelkedően jól teljesítő hallgató kiutazhatott Kínába, hogy részképzésben vegyen részt, Kína pedig nyelvtanárokat küldött, akik az ELTE-n oktattak. Ennek köszönhetően a hallgatók kínai nyelv-tudása jelentős növekedést ért el. 1985-ben a kínait átminősítették úgynevezett B szakból A szakká,⁷ azaz ugyanolyan besorolást kapott, mint az angol, francia, orosz, spanyol, német stb. nyelvek. A sinológia egyre népszerűbb lett az egyetemen, a jelentkezők száma évről évre nőtt, és a verseny is egyre kiélezettebbé vált. Az 1956-os, 1987-es és 1988-as évek felvételi adatait összehasonlítva, az látható, hogy a jelentkezett és a felvételt nyert hallgatók aránya a következőképpen alakult: 2,5 : 1, majd 6,8 : 1 és 8,5 : 1.⁸

Az 1995-ben bevezetett gazdasági megszorítások a felsőoktatásra is kihatással voltak, a kínai nyelv oktatása és a sinológiai kutatások egyaránt mélypontra jutottak. 2002-ben Hamar Imre professzor vette át a Kelet-ázsiai Tanszék vezetőjének a pozícióját. „Habár nehezek voltak a körülmények, és hiány volt teljes állású professzorokból, tanszékünk 2000-ben sinológiai doktori képzést indított,

⁷ Azokban az időkből az ELTE-n a szakoknak két fajtája, úgynevezett A és B szak létezett. A felosztást az adott szak jelentősége és a társadalmi igény alapján határozták meg.

⁸ Mei 1990: 127–128.

ami történelmi jelentőségű előrelépés volt, és biztosította a sinológusok újabb nemzedékének felnevelését.”⁹

Hamar Imre professzor vezetése alatt az ELTE-n a kínai nyelv-oktatás jelentős fejlődésen ment keresztül, az elmúlt években pedig figyelemre méltó eredmények születtek. A kínai szak eredeti célkitűzése a sinológusképzés volt, mára azonban a sinológusok képzése és a kínai nyelv-oktatás együtt van jelen. A kínai szakon három szinten zajlik a hallgatók képzése: (1) a BA-t elvégzett hallgatók általános kínai nyelvi készségekre tesznek szert, olyan szakmai területeken helyezkedhetnek el, ahol általános kommunikációs készségekre van szükség, például az idegenforgalomban stb.; (2) az MA-t elvégzett hallgatók komplex nyelvi készségekre tesznek szert, lehetnek például szakmai fordítók vagy magas szintű konferenciatolmácsok; (3.) a doktori (PhD) képzést elvégzett hallgatók magas szintű készségekre tesznek szert, a szakterületükön kutatásokat folytató sinológusok, Kína-szakértők lesznek.

Az ELTE Kínai Tanszék, megalakulása óta, kiváló tehetségeket képzett, köztük nagy számban vannak sinológus kutatók, tolmácsok és fordítók, diplomatak stb. Mindezek mellett, 2015-ben az ELTE Kínai Tanszékén megalapították a kínai tanárképző MA-t, ahol számos kiváló hazai kínai nyelv-tanár végzett. Hamar Imre, az ELTE Távol-keleti Intézetének igazgatója szerint, 2010 óta a kínai szak hallgatóinak száma megkétszereződött. A 2019-es tanév őszi félévében a BA-képzésen több mint 140 kínai szakos hallgató tanult, ebből több mint 80 az első évfolyamon, 35 a második évfolyamon és 23 a harmadik évfolyamon. A kínai tanárképző MA hallgatóinak száma 8 fő, a doktorandusz hallgatók száma pedig 7 fő volt. A 2020-as tanév őszi félévében az ELTE Kínai Tanszékére újonnan felvett hallgatók száma elérte a 104 főt, ami történelmi csúcst jelent.¹⁰

A kínai kormány által delegált kínai nyelv-tanárok 1984 óta tanítanak a Kínai Tanszéken.

2.1.2. Az ELTE Kínai Tanszékének tanterve

a) A BA-szintű képzés tanterve

A BA-képzés az ELTE-n hároméves. A Kínai Tanszéken az első évfolyamos hallgatók száma a legmagasabb. A majoros és a minoros hallgatókat beleértve az összlétszám felét teszik ki. Az első tanév során sok hallgató találja túl nehéznek a kínai nyelvet, és önként hagy föl a tanulással, a hallgatók egy része pedig a sikertelen vizsgák miatt kénytelen abbahagyni a szakot. Az első év során lemor-

⁹ Hamar 2014: 13.

¹⁰ A tanszék saját nyilvántartása alapján közölt adatok.

zsolódott hallgatók aránya 40-50% körüli. A sikeresen levizsgázott hallgatók továbbléphetnek a második évfolyamba. Tanulmányi eredményeik alapján a második évfolyamos hallgatók normál és tolmácsképzős csoportokban tanulnak tovább. A tolmácsképzős osztály három tantárggyal többet tanul, ez heti héttel több tanórát jelent. Másodév végén a hallgatók egy része ösztöndíjpályázatot ad be Kína valamelyik egyetemére, egyéves vagy féléves részképzésre, és a hazatérése után folytatja a harmadik tanévet. Egy tanév két, őszi és tavaszi, félévből áll. Egy félév három hónapból áll, a szünetek és a vizsgaidőszak levonásával tehát tulajdonképpen 13 tanítási hét.

A BA-alapképzés tantervét az 1. számú táblázat tartalmazza.

1. számú táblázat: A BA-alapképzés tanterve az ELTE Kínai Tanszékén

Évfolyam	Kurzus tartalma	Heti óra-szám
Első évfolyam	Modern kínai nyelv 1. és 2.	6
	Kína régi történelme 1. és 2.	2
	Média és tömegkommunikáció Kínában 1. és 2.	2
Második évfolyam	Modern kínai nyelv 3. és 4.	6
	Klasszikus kínai nyelv 1. és 2.	2
	Kína modern kori történelme 1. és 2.	2
	Régi kínai irodalom 1. és 2.	2
	Beszédképesség-fejlesztés 1. és 2. (tolmácsképzős osztály)	2
	Kínai nyelvű szövegolvasás 1. és 2. (tolmácsképzős osztály)	2
	Hallás utáni szövegértés 1. és 2. (tolmácsképzős osztály)	3
Harmadik évfolyam	Modern kínai nyelv 5. és 6.	4
	Klasszikus kínai nyelv 3. és 4.	2
	Kínai nyelvtan és nyelvészet 1. és 2.	2
	Kínai vallás és filozófia	2
	Hallás után szövegértés és szövegalkotás 3. és 4.	2
	Kínai nyelvű szakszövegolvasás 3. és 4. (tolmácsképzős osztály)	2
	Kínai nyelvű fogalmazás 1. és 2. (tolmácsképzős osztály)	3

A Kínai Tanszék elsőéves hallgatói modern kínai nyelvet tanulnak, ezen felül A régi Kína történelme, valamint a Kínai média és tömegkommunikáció című kurzusokat hallgatják. A három tantárgy összesen heti tíz óra. A modern kínai nyelv oktatásához a *New Practical Chinese Reader* (Liu Xun, Beijing Yuyan Daxue Chubanshe, 2003) című tankönyvsorozatot használják. A heti 6 órás nyelvi kurzust egy magyar és egy kínai anyanyelvű kínai nyelvtanár tartja, 3-3 órában. A magyar anyanyelvű tanár feladata az új szavak, írásjegyek tanítása és a nyelvtan magyarázata, a kínai anyanyelvű oktató felel a helyes kiejtés begyakoroltatásáért és a szóbeli készségek fejlesztéséért. A régi Kína történelme és a Kínai média és tömegkommunikáció kurzusokat magyar anyanyelvű tanár tartja, magyar nyelven. Mindkét kurzus heti 2-2 órát vesz igénybe. Egy év alatt a hallgatók elsajátítják a kínai nyelv alapszintű nyelvtanát, több mint 1000 írásjegyet tanulnak meg, és képessé válnak az alapszintű társalgásra. Megismerkednek Kína régi történelmével, és betekintést nyernek a kínai média és tömegkommunikáció világába. Általánosságban véve, első év végére a hallgatók HSK (kínai szintfelmérő nyelvvizsga) 2-es szinten vannak.

Másodévben folytatják a modern kínai nyelvi tanulmányokat, és emellett klasszikus kínai nyelvet is tanulnak. Ezen felül Kína modern kori történelméről és régi kínai irodalomról szóló előadásokat hallgatnak, heti 2-2 órában, a nyelvi kurzusokkal együtt ez heti 12 tanórát jelent. A modern kínai nyelvórán továbbra is a *New Practical Chinese Reader* soron következő kötetiből tanulnak. A heti 6 órás nyelvi kurzust egy magyar és egy kínai anyanyelvű kínai nyelvtanár tartja, 3-3 órában, a feladatok az első évhez hasonlóan oszlanak meg. A klasszikus kínai nyelvórát, a Kína modernkori történelmét és a Régi kínai irodalmat tárgyaló előadásokat magyar anyanyelvű tanárok tartják, magyar nyelven, mindegyik előadás heti 2-2 óra. A tolmácsképzős csoport ezen felül felvehet még három, nyelvi készségeket fejlesztő kurzust, ezek a következők: beszéd-készség-fejlesztés, a szövegolvasás és a hallás utáni szövegértés, ezek összesen heti 7 órát tesznek ki. A beszéd-készség-fejlesztést és a hallás után szövegértést (heti 2, illetve 3 tanóra) általában kínai anyanyelvű oktató tartja, a szövegolvasási órát pedig magyar anyanyelvű tanár tartja, heti 2 órában. A normál csoportnak tehát heti 12, a tolmácsképzős csoportnak pedig heti 19 órája van. A második év során a hallgatók szókinése nagymértékben bővül, megtanulják a magasabb szintű, összetettebb nyelvtani szerkezetek használatát, ezen felül megismerkednek a klasszikus kínai nyelv alapjaival, összevetetik a modern és a klasszikus írásjegy jelentésbeli különbségeit stb. Átfogó képet alkotnak Kína modern kori történelméről és a régi kínai irodalomról. Általánosságban szólva, a kínai nyelvi készségeik elérik a HSK 3-es szintet (középfok alsó szintje). A megnövekedett kurzuskínálatnak és óraszámának köszönhetően a tolmácsképzős csoport hallgatói az írott szövegek értésében, a hallás utáni szövegértésben és a beszéd-készség

terén is célzott fejlesztésben részesülnek, így a normál csoporthoz képest magasabb szintet érnek el, nyelvtudásuk általánosságban eléri a HSK 4-es szintet.

A harmadéves tanterv modern kínai nyelvi, klasszikus kínai nyelvi, továbbá kínai nyelvtani és nyelvészeti kurzusokból áll (heti 8 tanóra), ezen felül a hallgatók kínai vallás és filozófia kurzust is hallgatnak (heti 2 óra). A modern kínai nyelvi kurzuson továbbra is a *New Practical Chinese Reader* soron következő kötetiből tanulnak. A heti négyórás nyelvórárt kínai anyanyelvű tanár tartja. A klasszikus kínai nyelvi, kínai nyelvtani és nyelvészeti és a kínai vallás és filozófia kurzusokat magyar anyanyelvű tanár tartja, heti 2-2 órában. Ezeken felül, a tolmácsképzős csoport három szakmai nyelvi kurzusa a következő: hallás után szövegértés és szövegalkotás, kínai nyelvű szakszövegolvasás és kínai nyelvű fogalmazás, összesen heti 7 órában. A hallás után szövegértési és a kínai nyelvű fogalmazási kurzusokat (heti 2, illetve 3 óra) általában kínai anyanyelvű tanár tartja, a szakszövegolvasási órát (heti 2 óra) pedig magyar anyanyelvű tanár. Összesen tehát a normál csoportnak heti 10, a tolmácsképzős csoportnak pedig heti 17 órája van. Az alapképzés harmadik évfolyamát elvégezve, a hallgatók nemcsak a modern és a klasszikus kínai nyelv elsajátítása terén érnek el gyors és jelentős fejlődést, hanem a nyelvtan terén is átfogó és mélyreható ismeretekre tesznek szert, sőt a nyelvészet és a nyelvtudomány alapjait is elsajátítják. Általánosságban véve a kínai nyelvtudásuk eléri a HSK 4-5-ös szintet (felső középfok és felsőfok alsó szintje). A megnövekedett kurzuskínálatnak és óraszámnak köszönhetően, a tolmácsképzős csoport hallgatói az írott szövegek értésében, a fogalmazásban és a beszédképesség terén is célzott fejlesztésben részesülnek, így a normál csoporthoz képest magasabb szintet érnek el, nyelvtudásuk általánosságban eléri a HSK 5-6-os szintet (felsőfok). Azok a hallgatók, akik egyéves Kínában töltött részképzés után térnek haza, és vesznek részt a harmadéves órákon, kiemelkedően jól teljesítenek, ami nemcsak a kínai nyelvtudásuk színvonalában, hanem a kínai kultúra, gazdaság stb. terén megszerzett tudásukban is megnyilvánul.

A fent bemutatott tanterv alapján elmondhatjuk, hogy az ELTE Kínai Tanszékén a nyelvoktatás a következő jellemzőkkel rendelkezik. Először is, kiemelt fontosságú a kínai nyelvi kommunikációs készségek fejlesztése. A kínai nyelvórák két fő terület lefedésére összpontosítanak, egyik az elméleti nyelvtan elsajátítása, a másik a gyakorlás. A nyelvtan tanítása során a szövegek alapos elemzése, a nyelvi ismertek elsajátítása kapja a fő szerepet, a gyakorlás többért: magába foglalja a helyes kiejtés begyakoroltatását, a beszélt nyelvi fordulatok elsajátítását, a hallás utáni szövegértést, az írott szövegek értését, fordítástechnikát stb. – azaz különös hangsúlyt fektetnek az elsajátított elméleti tudás gyakorlati alkalmazására. Az évek előrehaladtával egyre nagyobb hangsúlyt kap a gyakorlat az elmélettel szemben. Másodszor, az ELTE Kínai Tanszékén mindig is

nagy szerep jutott a kulturális ismeretek átadásának – a történelem, az irodalom, a kultúrtörténet-jellegű ismeretek nagy hangsúllyal szerepelnek a képzésben. Ezeken az előadásokon a magyar anyanyelvű tanár magyar nyelven adja át a kínai kultúrával kapcsolatos ismereteket, átfogó háttérrel kínálva a hallgatónak a kínai nyelv elsajátításához. Nyelv nem létezhet társadalmi és kulturális közegtől elkülönülten, a nyelvoktatás csakis a kulturális ismeretek átadásával együtt hatékony. A harmadik jellemző a klasszikus kínai nyelv oktatásának hangsúlyos szerepe. A klasszikus kínai nyelv kiemelt helyet kap a tantervben, másodévtől harmadévig, összesen négy féléven keresztül kötelező tantárgy. A klasszikus kínai nyelv tanulása során a hallgatók szert tesznek az ókori kínai klasszikus művek olvasásához szükséges alapvető készségekre, elmélyítik a régi kínai gondolkodás és kultúra terén szerzett ismereteiket. A modern kínai nyelv alapja a klasszikus kínai nyelv, a kettő szorosan összefügg, a modern kínai számos klasszikus kínai nyelvi jelenséget megőrzött, illetve továbbfejlesztett. A klasszikus kínai nyelv elsajátítása segíti a hallgatót abban, hogy mélységeiben is megismerje a modern kínai nyelvet. A negyedik jellemző a hallás utáni szövegértés, a beszédkézség, az írott szövegek értése és a fogalmazási készségeknek a teljes körű fejlesztése. A tanterv a kezdetektől fogva tartalmazza a kínai médiával való megismerkedést, másodévtől kezdődően (különösen a tolmácsképzős csoport esetében) a hallás utáni szövegértés, a szövegolvasás és a beszédkézség még alaposabb fejlesztése zajlik, harmadévből pedig ezekhez hozzáadódik a fogalmazási készség fókuszált fejlesztése. A tanterv tartalma teljes körű, ugyanakkor lehetővé teszi a szakterületekben való folyamatos elmélyülést, garantálja a hallgatók nyelvi készségeinek komplex fejlesztését. Az ötödik jellemző, amit érdemes hangsúlyozni, a kínai anyanyelvű tanárok nagy száma, valamint a kínai és a magyar anyanyelvű tanárok közötti észszerű munkamegosztás, ami nagymértékben növeli a nyelvoktatás színvonalát, és számos lehetőséget teremt a kínai kultúra közvetlen megismerésére.

Az ELTE Kínai Tanszékén jelenleg kilenc oktató tanít, ebből három oktató kínai anyanyelvű. A kínai anyanyelvű oktatók elégséges száma garantálja a kínai és a magyar oktatók közötti együttműködésen alapuló modell stabilitását.

b) Az MA-szintű képzés tanterve

Az ELTE Kínai Tanszékén az MA-képzésnek két fajtája van: egyik a kétéves sinológia-MA, a másik a hároméves tanárképző MA. 2006 szeptemberében, a korábbi Kínai Nyelvoktatási Tanács (Hanban 汉办) támogatásával hivatalosan is kezdetét vette a kínai tanárképző MA-szak. A hallgatók a kétéves sinológia-MA elvégzése mellett, egy év alatt elvégezték a tanárképzés és a pszichológia kurzusait. Az első tanárképző MA-programra hét hallgató nyert felvételt, közülük

ketten ösztöndíjat kaptak a Huadong Tanárképző Egyetemre, és egy félévet, illetve egy évet tanultak ott. Az MA-képzés tantervét a 2. táblázat tartalmazza.

2. számú táblázat: Az ELTE Kínai Tanszék MA-képzésének tanterve

Évfolyam	Kurzus	Heti óraszám
Első évfolyam	Modern kínai nyelv	2
	Klasszikus kínai nyelv	2
	Felsőfokú kínai nyelvvizsga-előkészítő	2
	Kínai nyelvészet	2
Második évfolyam	Modern kínai nyelv	2
	Klasszikus kínai nyelv	2
	Felsőfokú kínai nyelvvizsga-előkészítő	2
	Modern kínai társadalom és kultúra	2
	Kínai szakszöveg-olvasás	2
	Kínai vallás és filozófia	2
Választható tantárgyak	Kínai buddhizmus	2
	Kínai nyelvészet	2

A kétéves mesterképzés középpontjában a sinológiai kutatás áll. Miközben a modern és a klasszikus kínai nyelv tanulásával a kínai nyelvi tudás színvonala tovább emelkedik, a hallgatók elmélyült ismeretekre tesznek szert a kínai nyelvészet és a kultúra különböző részterületein, beleértve a nyelvtudományokat, a mai kínai társadalmat és kultúrát stb. A felvett hallgatók száma évente változik, az átlag 5 és 10 fő között mozog.

A mesterképzésen nincs kijelölt tankönyv, a modern kínai órán általában a *Boya Hanyu* (Li Xiaoqi, Beijing Daxue Chubanshe, 2004) felsőfokú kötetek leckéit dolgozzák fel. A cél az, hogy a hallgatók minél többféle irodalmi stílussal megismerkedjenek, és elsajátítsák a jellemző stílusjegyeket, megtanulják a gördülékeny és pontos kifejezésmódot. A BA-szakaszban tanultak alapján a klasszikus kínai nyelvi kurzuson, különböző régi szövegek olvasása során tovább bővül a szókincs, elmélyülnek a nyelvtani ismeretek, csiszolódnak

a szövegolvasási és a fordítási készségek. A modern kínai társadalom és kultúra órán tovább szélesedik a modern kínai társadalmat, politikát, gazdaságot és kultúrát érintő háttértudás. A kínaiszakszöveg-olvasás óra az egyes kutatási területek szakszövegeibe kínál betekintést, ennek az órának sincs meghatározott tananyaga. Az oktató újságokból, az internetről és más forrásokból gyűjt olyan cikkeket és írásokat, amelyek a kínai kultúra számos területét lefedik. A szövegek alapos feldolgozására vonatkozó és a gyorsolvasási készséget egyaránt fejlesztik. A kínai vallás és filozófia mindig is fontos része volt a sinológia kutatásoknak.

2.1.3. Az ELTE Kínai Tanszék tantervével kapcsolatos problémák

Az ELTE Kínai Tanszékének tanterve hosszú évek tapasztalata és gyakorlata után kristályosodott ki a jelenlegi formájában, és megállapítható, hogy jól kidolgozott, észszerű tanterv. Ugyanakkor vannak még fejlesztésre szoruló területek.

A BA-képzésben szorosabbá lehetne fűzni az egyes kurzusok közötti kapcsolatot és támogatottságot. Az évfolyamokon végigvonuló modern kínai nyelvi kurzus kivételével – ahol van megadott tankönyv – a többi kurzusnak nincs állandó tankönyve, az oktató maga választja ki a tananyagot, és szervezi meg a tematikát. A tematika szabad választása nem jelent esetlegességet, ugyanis az egyes évfolyamok tananyaga horizontálisan és vertikálisan is összefüggő és összehangolt kell, hogy legyen. A horizontális összehangoltság azt jelenti, hogy azonos évfolyamon a hallás utáni szövegértés, a szövegolvasás és a beszéd-készség órák anyagának összhangban kell lenniük a modern kínai nyelv-órák anyagával és nyelvi ismereteivel. Így egyfelől a szókincs és a nyelvtani kérdések ismétlődése hatékonyan segíti a tanulást, másfelől elmélyülnek a hallgató adott témakörökben szerzett ismeretei, így nő az ismeretanyag elsajátításának hatékonysága. Kínán kívül, ahol a tankönyvek korlátozott mennyiségben állnak rendelkezésre, a tankönyvek összehangolása nehézségekbe ütközik. A vertikális összehangolás azt jelenti, hogy azonos tantárgy esetében, az egyes tanulási szakaszok egymásra épülnek, és lépésről lépésre haladnak előre. Például a hallás utáni szövegértés és a szövegolvasás esetében a másodéves és a harmadéves órákat tanító tanároknak össze kell dolgozniuk ahhoz, hogy a tanult nehézségi foka folyamatosan nőjön, és a témák összekapcsolódjanak egymással.

Az MA-képzésen belül a kurzusok egymásra épülése lazább, az egyes tárgyak esetében szabadabban lehet megválasztani a megfelelő tananyagot. Az MA-képzés tantervéről szintén elmondható, hogy megfelelő és észszerű. Egyforma figyelmet fordít a nyelvre és a kultúrára, a történelemre és a vallástörténetre, a klasszikus és a modern kínai nyelvre. Ugyanakkor vita tárgyát képezi, hogy

indokolt-e a teljes képzésen végigfutó felsőfokú kínainyelvvizsga-előkészítő jelenléte, és nem lenne-e megfelelőbb felsőfokú hallás utáni szövegértés- vagy íráskészség-fejlesztési órákra cserélni. Egy felsőfokú hallás utáni szövegértési és beszédalkotási órán különféle audiovizuális anyagok kerülhetnének előtérbe, például hírek, előadások, tudományos alkotások stb. A tartalom kiterjedhet a modern kínai gazdaság, politika stb. területeire, és a tanár vezetésével csoportos megbeszélések vagy beszámolók tarthatók, ezáltal fejleszthető a hallgatók hivatalos, élő szituációkban való helyes szövegértése és nyelvhasználati készsége. A felsőfokú szövegalkotási órán a hallgatók elsajátíthatnák a különböző szövegtípusok stílusjegyeinek az alkalmazását, képessé válnának esszéket írni adott témáról vagy társadalmi jelenségről, és ezzel erősödne a felsőfokú nyelvhasználatához szükséges szókincsük és a nyelvtan alkalmazásának a készsége. A hallás utáni szövegértési és a szövegalkotási óra egyaránt a BA-képzés során elsajátított tananyag alapján, így teret adna a kapcsolódó készségek megszilárdulásának és fejlődésének.

2.2. Az ELTE Konfuciusz Intézet

2006 óta Magyarországon öt Konfuciusz Intézet, két Konfuciusz Tanterem és ötvenhárom oktatási helyszín létesült. 2016-ig a magyarországi Konfuciusz Intézeteknek (és Tantermeknek) összesen több mint 23 000 tanulója volt, a kulturális programokon pedig 266 000 fő vett részt. Az öt Konfuciusz Intézet a következő: ELTE Konfuciusz Intézet (2006-ban alakult, együttműködő partnerintézete a Pekingi Idegen Nyelvi Egyetem); a Szegedi Tudományegyetem Konfuciusz Intézet (2013-ban alakult, együttműködő partnerintézete a Pekingi Vegyészmérnöki Egyetem); a Pécsi Tudományegyetem Hagyományos Kínai Orvoslás Konfuciusz Intézet (2015-ben létesült, együttműködő partnerintézete a Hebei Egyesült Egyetem); a Debreceni Egyetem Konfuciusz Intézet (2019-ben létesült, együttműködő partnerintézete a Tianjin Idegen Nyelvi Egyetem).

Az ELTE Konfuciusz Intézetet a fővárosban, Budapesten alapították. Ez a legrégebbi, a legtöbb regisztrált hallgatóval és a legnagyobb sikerekkel büszkélkedő Konfuciusz Intézet. A Kínai Nyelvoktatási Tanács (Hanban) számtalanszor kitüntette különböző díjakkal, és a világ tizenhat „modell Konfuciusz Intézetének” egyike. A többi négy Konfuciusz Intézet mindegyike egy-egy vidéki városban kap helyet, és mindegyiknek megvan a maga jellegzetessége, a Pécsi Tudományegyetem Hagyományos Kínai Orvoslás Konfuciusz Intézet például a hagyományos kínai orvoslás területén való együttműködésre, a kapcsolatok kialakítására összpontosít. A két Konfuciusz Tanterem egyike Budapesten, a Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolában és Gimnázium van,

a másoknak pedig a Kecskeméti Bolyai János Gimnázium ad otthont. Kiemelt figyelmet érdemel a két ország kormánya által közösen alapított Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium, amely kezdetben az itt élő kínai családok gyermekei számára kívánt lehetőséget adni a kínai kulturális ismeretek elsajátítására, később azonban fokozatosan olyan iskolává vált, ahol a magyar gyermekek tanulhatnak kínai nyelven szaktantárgyakat. Az iskola alapításának ötletét Magyarország korábbi miniszterelnöke, Medgyessy Péter vetette föl, amikor 2003-ban hivatalos látogatást tett Kínába. A felvetésre felfigyelt a Kínai Népköztársaság akkori elnöke, Hu Jintao 胡锦涛 (1942–) és Wen Jiabao 温家宝 (1942–) miniszterelnök is. A Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium a két ország kormányának közös erőfeszítéseivel jött létre. Az iskola képviselőjének közlése alapján a tanintézmény 2004 szeptember 1-jén tárta ki először a kapuit. Abban az évben az iskola több mint 80 tanulója között mindössze 5 magyar volt, azaz a teljes létszám 6%-a. 2009-re a tanulók száma 212 főre emelkedett, ebből 66 fő volt magyar, ez 31%-ot tett ki. 2016-ban gimnáziumi osztályok is indultak, amellyel teljessé vált az általános és középiskolai képzés.

A kínai nyelv-oktatás rohamos fejlődésével egy időben, a kínai idegen nyelvként történő tanításának fontossága egyre nyilvánvalóbb lett a magyar iskolai oktatásban. 2010-ben a kínai második idegen nyelvként helyet kapott a magyar iskolai oktatásban, ugyanabban az évben a kínai nyelv az érettségin választható nyolc nyelv egyike lett.

2013-ban, az ELTE Konfuciusz Intézeten belül megalakult a Közép- és Kelet-európai Regionális Oktatási Központ (www.konfuciuszintezet.hu), amely évente 16 közép- és kelet-európai ország kínai nyelv-tanárai számára biztosít képzéseket. A korábbi tervek szerint a Közép- és Kelet-európai Regionális Oktatási Szövetség a 2020-ban megrendezett, nyolcadik képzéssorozat során alakult volna meg, erre azonban a koronavírus-járványra való tekintettel később kerül majd sor.

A magyarországi kínai nyelv-oktatás ügyének rohamos fejlődése előmozdította a kínai nyelv és kultúra népszerűsítését. A magyarországi kínai nyelv-oktatás kutatásával kapcsolatban készültek tudományos esszék, az ELTE Konfuciusz Intézet kiadta az első, kifejezetten magyarok számára összeállított, négykötetes tankönyvsorozatot, *Kínai nyelvkönyv magyaroknak* címmel, megszerkesztette a több mint 80 000 szócikket tartalmazó *Kínai–magyar szótárt*, a *Magyar–kínai szótár* jelenleg szerkesztés alatt áll. Ezekhez internetes szótár és telefonos applikáció is tartozik (illetve tartozni fog). Érdemes megemlíteni, hogy 2017-ben, a közép- és kelet-európai országok 16+1 csúcstalálkozóján, Orbán Viktor miniszterelnök a *Kínai–magyar szótárt* ajándékozta Li Keqiang 李克强 miniszterelnöknek. 2016 októberében az ELTE-n alakult meg az „ELTE

Egy Övezet, Egy Út Kutatóközpont” (www.obor.elte.hu), amely az első a Kínán kívül megalapított, ilyen irányú intézetek sorában. Az „ELTE Egy Övezet, Egy Út Kutatóközpont”, a Kínai Kiadók Egyesületével együttműködve, létrehozta a nemzetközi könyvkiadó-szövetséget, és számos kiváló kínai irodalmi alkotást lefordított magyar nyelvre. A Nanjing Fenghuang Média Csoport (Nanjing Fenghuang Chuanmei Jituan 南京凤凰传媒集团) az „ELTE Egy Övezet, Egy Út Kutatóközpontban” létrehozta a „Kínai könyvespolcot”, ahova minden évben küld kiadványokat. A kínai Kereskedelmi Könyvkiadóval (Shangwu Yinshuguan) együttműködésben elindított, tizenhat ország helyi kínaitankönyv-író projektje is folyamatban van.

3. Összegzés

A magyar sinológia közel százéves történelemmel büszkélkedik, fejlődésének útvonala az egyoldalú sinológiai tudományok irányából a sokoldalúság felé tart, ahol a sinológia, a kínainyelv-oktatás és a tanárképzés egyforma hangsúlyt kap. A magyar sinológia számos, kiváló sinológust, diplomatát, fordítót, tolmácsot, tanárt stb. nevelt ki, elmondhatjuk tehát, hogy sokoldalú és kimagasló eredményeket ért el.

A magyarországi Konfuciusz Intézetek minőség és mennyiség terén egyaránt óriási lépéseket tettek. Míg kezdetben csak egy intézet volt, ma már öt Konfuciusz Intézet létezik Magyarországon, és az általános profilú intézetet követően megjelentek a szakirányú képzéseket kínáló Konfuciusz Intézetek is – ilyenek a Pécsi Tudományegyetem Hagyományos Kínai Orvoslás Konfuciusz Intézete, illetve a Miskolci Egyetem Konfuciusz Intézete, amely vegyész-mérnöki irányba szakosodott –, ahol egy időben zajlik a nyelv és a kultúra oktatása, valamint a szakirányú képzés. Az elmúlt években, a Kína és Magyarország közötti baráti kapcsolatok töretlen erősödésének köszönhetően, a kínai nyelv iránti lelkesedés is tovább növekedett – mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az ELTE Kínai Tanszékére a 2020. őszi félévben felvett hallgatók létszáma, amely minden korábbi évnél magasabb volt. Jelenleg olyan kérdéseket szükséges átgondolni, mint például: hogyan lehetne a továbbiakban tovább tökéletesíteni a kínai szak tantervét; hogyan lehetne ötvözni a népszerű szakirányú képzéseket a nyelvoktatással; hogyan lehetne még jobban kiaknázni a Konfuciusz Intézetek szerepét a kínainyelv-oktatásban és a kínai kultúra népszerűsítésében; valamint hogyan lehetne még hatékonyabban összehangolni a Kínai Tanszékek és a Konfuciusz Intézetek erőforrásait.

Felhasznált másodlagos szakirodalom

- Az „Egy övezet, egy út” kínai honlapja. <https://www.yidaiyilu.gov.cn> (utolsó letöltés: 2015.06.07.)
- Hamar Imre 2014. „Hanyu jiaoxue de fanshi zhuanhuan: Kongzi xueyuan de hanyu jiaoxue puji” 孔子学院的汉语教学普及 [„A kínai nyelvoktatás népszerűsítése a Konfuciusz Intézetekben”]. *Shijie hanyu jiaoxue xiehui tongxun* 世界汉语教学学会通讯 3, 13.
- Li, X. P. 李湘萍 2004. „Deguo gaoxiao de hanyu jiaoxue he hanxue yanjiu” 德国高校的汉语教学与汉学研究 [„Kínai nyelvoktatás és sinológiai kutatás német egyetemeken”]. *Jingji yu shehui fazhan* 经济与社会发展 5, 159–162.
- Li, X. Q. 李晓琪 2004. *Yoya Hanyu* 博雅汉语, Beijing Ddaxue Chubanshe.
- Liu, X. 刘珣 2003. *New Practical Chinese Reader* 新实用汉语课本, Beijing Daxue Chubanshe.
- Mei, L. Ch. 梅立崇 1990. „Xiongyali de hanyu jiaoxue ji Luolandaxue de hanxue” 匈牙利的汉语教学及罗兰大学的汉学 [„A kínai nyelvoktatás Magyarországon és a sinológia az Eötvös Loránd Tudományegyetemen”]. *Shijie hanyu jiaoxue* 世界汉语教学 2, 127–128.
- Ni, Y. R. 倪月如 2016. „Helan gaodeng jiaoyu zhong de hanyu jiaoxue” 荷兰高等教育中的汉语教学 [„Kínai nyelvoktatás a holland felsőoktatásban”]. *Guoji hanyu jiaoyu* 国际汉语教育 1, 79–86.
- Qian, Y. P., Wang, H. L. 钱叶萍、王宏林 2010. „Xiongyali hanyu jiaoxue xianzhuang yu qushi fenxi” 匈牙利汉语教学现状与趋势分析 [„A kínai nyelvoktatás jelenlegi helyzete és irányai Magyarországon”]. *Waiguo Zhongxiaoxue Jiaoyu* 外国中小学教育 10, 45–46.
- Wang, D. 王端 2014. „Bilishi Luwen daxue hanyu jiaoxue tese” 比利时鲁汶大学汉语教学特色 [„A kínai nyelvoktatás sajátosságai a Leuveni Katolikus Egyetemen Belgiában”]. *Guoji hanyu jiaoxue yanjiu* 国际汉语教学研究 4, 9–10.
- Zeng, X. 曾曦 2011. „Xiongyali hanyu xuexizhe xianzhuang fenxi yu duice” 匈牙利汉语学习者现状分析与对策 [„A kínainyelv-tanulók jelenlegi helyzete Magyarországon és a megoldási lehetőségek”]. 辽宁师范大学硕士学位论文.

